

**PRZESTRZENNE ZRÓŻNICOWANIE SEZONOWOŚCI
BEZROBOCIA. PRZYKŁAD GMIN NADMORSKICH
WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO
W POLSCE**

Maria Klonowska-Matynia, Kamila Radlińska

Politechnika Koszalińska

Abstrakt. Celem artykułu jest analiza i ocena przestrzennego zróżnicowania sezonowych wahań bezrobocia na rynkach pracy w nadmorskich gminach wiejskich, wiejsko-miejskich i miejskich województwa zachodniopomorskiego. Przyjęto hipotezę, że położenie badanych gmin w pasie nadmorskim determinuje ich turystyczny charakter, oraz że obserwowane lokalne rynki pracy wykazują podobne wahania sezonowości bezrobocia. Przedmiotem badań były zmiany sezonowości miesięcznego natężenia bezrobocia w latach 2001-2012. Do badania wykorzystano dane pochodzące głównie z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie oraz Głównego Urzędu Statystycznego, Banku Danych Regionalnych. Otrzymane wyniki badań wskazują na stosunkowo duże przestrzenne zróżnicowanie natężenia bezrobocia w badanych gminach. Brak jednak podstaw, by przyjąć za słuszne, iż wszystkie gminy nadmorskie reagują podobnie na wahania sezonowe. Zaobserwowano wyraźną większą wrażliwość rynków wiejskich na zmiany sezonowe względem rynków miejskich.

Słowa kluczowe: sezonowość, bezrobocie, gminy nadmorskie, zróżnicowanie przestrzenne

WSTĘP

Analizy zjawisk zachodzących na rynku pracy wpisują się w nurt podstawowych obserwacji o kluczowym znaczeniu dla funkcjonowania gospodarki każdego kraju. Do najczęściej podejmowanych należy zaliczyć te dotyczące zasobów pracy, jako czynnika

zdołnego do aktywnego oddziaływania i kreowania zmian w procesie produkcji. W literaturze ocenia się, że nadmierna sztywność i niska mobilność czynnika pracy stanowią główną przyczynę intensyfikacji lub utrzymywania rozbieżności między regionami w krajach Unii Europejskiej [Blanchard i Katz 1992, Decressing i Fatàs 1995, Obstfeld i Peri 1998, Bertola 2000]. Mniej uwagi natomiast poświęca się sezonowości bezrobocia na rynkach pracy. Problem sezonowości dotyka wiele krajów i regionów, w szczególności tych, których aktywność gospodarcza w dużym stopniu zależy od ruchu turystycznego. Są to takie wysoko rozwinięte kraje, jak: Grecja [Drakatos 1987, Tsitouras 1998], Norwegia [Flognfeldt 2001], Hiszpania [Pearce 1989], Turcja [Sezer i Harrison 1994], Wielka Brytania [Ball 1989, Koenig i Bischoff 2004], Dania [Getz i Nilsson 2004] i Kanada [Grady i Kapsalis 2002]. Najbardziej powszechne definicje opisują sezonowość jako regularne i powtarzające się w czasie zmiany w naturalnych zjawiskach w danym miejscu, zwykle związanych z klimatem i porami roku [Allcock 1989]. Wahania sezonowe sprawiają, że aktywność gospodarcza i zatrudnienie różnią się regularnie w ciągu roku w wyniku oddziaływania różnych czynników, głównie o charakterze naturalnym [Kolomiets 1999, Higham i Hinch 2002] oraz instytucjonalnym [Lim i McAleer 2001]. Z punktu widzenia funkcjonowania rynku pracy sezonowość należy uznać za zjawisko negatywne i tylko w nielicznych przypadkach istnieje w literaturze odniesienie do jej pozytywnych skutków [Murphy 1985]. Często dla pracownika oznacza to konieczność połączenia kilku miejsc pracy, nawet w różnych branżach, aby być zatrudnionym przez cały rok. Ponadto sezonowość w turystyce może stworzyć konkurencję dla pracowników z innych branż sezonowych, takich jak rolnictwo [Mathieson i Wall 1982, Butler 1994]. Wreszcie wpływ różnicy sezonowości w regionach prowadzi do znacznej rozbieżności na rynku pracy i zarobków w całym kraju.

METODYKA BADAŃ

Główny problem badawczy opisywany w niniejszym opracowaniu dotyczy przestrzennego zróżnicowania bezrobocia ze szczególnym uwzględnieniem zmian sezonowości bezrobocia na wiejskich, miejsko-wiejskich i miejskich rynkach pracy w gminach nadmorskich województwa zachodniopomorskiego¹. Jako główne kryterium wyboru jednostek do badania przyjęto lokalizację gmin. W badaniu uczestniczyło siedem gmin wiejskich (Rewal, Kołobrzeg, Ustronie Morskie, Będzino, Mielno, Darłowo, Postomino), cztery gminy miejsko-wiejskie (Dziwnów, Wolin, Międzyzdroje, Trzebiatów) oraz trzy miejskie (Świnoujście, Darłowo i Kołobrzeg) – wszystkie usytuowane w bezpośrednim sąsiedztwie Morza Bałtyckiego. Rozmieszczenie terytorialne warunkuje turystyczny charakter badanych gmin i w oparciu o tę cechę pozwala uznać je za podobne. Na potrzeby procesu badawczego przyjęto hipotezę roboczą zakładającą, że położenie badanych gmin w pasie nadmorskim determinuje ich turystyczny charakter i podobne zachowania w obserwowanych charakterystykach rynku pracy. Założono, że gminy te charakteryzują się podobną wrażliwością na zmiany sezonowego bezrobocia. Do opisu zmian sezonowości na tych rynkach pracy wykorzystano dane pochodzące z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie oraz GUS. Obserwacji poddano wskaźnik bezrobocia, opisany jako procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności

¹ Metodologia według GUS.

w wieku produkcyjnym w okresie od stycznia 2001 roku do grudnia 2012 roku w ujęciu miesięcznym². Do pomiaru dynamiki bezrobocia na rynku pracy wykorzystano wskaźnik sezonowości obliczony w oparciu o metodę średnich okresów jednoimiennych postaci [Józwiak 1998]:

$$S_i = \frac{y_i \cdot d}{\sum_1^d y_i}$$

gdzie:

S_i – wskaźnik sezonowości bezrobocia do i -tego okresu,

y_i – średnia arytmetyczna wielkości badanego zjawiska w jednoimiennych podokresach,

d – liczba podokresów.

Suma wskaźników sezonowości powinna być równa 12 dla miesięcznych danych, 4 – dla ujęcia kwartalnego czy 2 – dla półrocznych obserwacji. Jeśli obliczone wskaźniki nie spełniają tej równości, to trzeba wprowadzić współczynnik korygujący k o postaci:

$$k = \frac{d}{\sum_{i=1}^d S_i}$$

Mnożąc współczynnik sezonowości przez współczynnik korygujący k uzyskujemy skorygowany (tzw. czysty) współczynnik sezonowości.

PRZESTRZENNE ZRÓŻNICOWANIE NATĘŻENIA BEZROBOCIA W GMINACH NADMORSKICH WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Rynek pracy województwa charakteryzuje się wyraźną specyfiką. Największym lokalnym rynkiem pracy jest stolica regionu – miasto Szczecin, będące rdzeniem rozwoju oraz grupa gmin bezpośrednio do niego przylegających. Drugim ważnym rynkiem są gminy zlokalizowane wokół miast, tj. Koszalin, Kołobrzeg. Atrakcyjność tych rynków pracy w stosunku do pozostałego obszaru województwa jest relatywnie największa, bowiem natężenie bezrobocia rejestrowanego jest najniższe, a liczba gospodarstw domowych utrzymująca się z pozarolniczych źródeł oraz atrakcyjność migracyjna jest stosunkowo wysoka [Stanny 2013]. W świetle badań empirycznych poziom rozwoju społeczno-gospodarczego tych obszarów oceniono jako korzystny [Stanny 2013]. Kolejny, dający się wyodrębnić rynek, stanowią gminy nadmorskie z relatywnie silną, choć mającą sezonowy charakter gospodarką turystyczną. Są one zróżnicowane pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz struktury jego składowych. Wy różnić można wśród nich zarówno silnie zurbanizowane (Międzyzdroje, Dziwnów, Rewal, Ustronie Morskie, Mielno), jak i gminy z dominacją rolnictwa wielkoobszarowego (Wolin, Będzino, Darłowo, Postomino) oraz znajdujące się na ścieżce wielofunk-

---

² WUP za: <http://www.wup.pl/pl/dla-instytucji/statystyka-badania-i-analiza/bezrobocie-w-gminach/>.

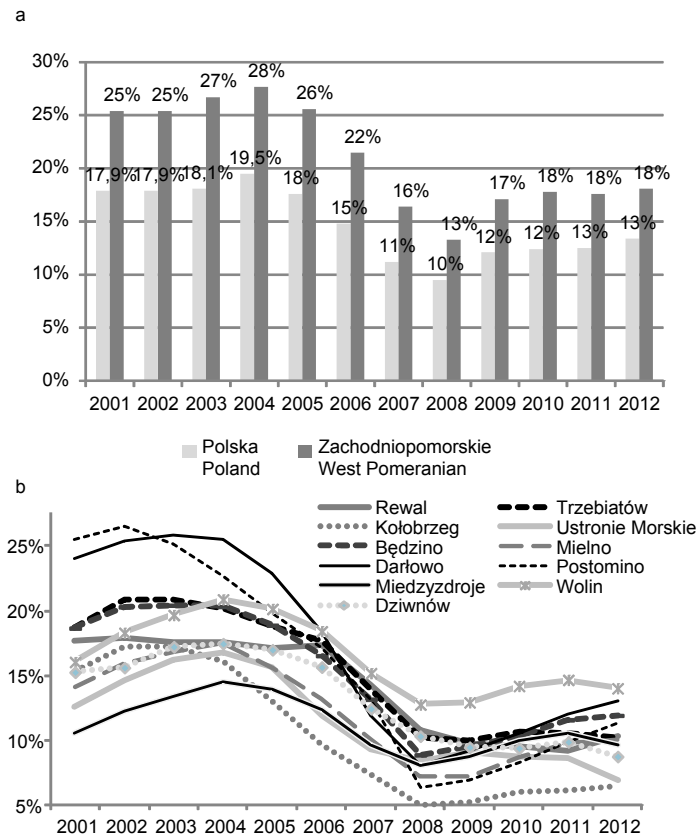
cyjnego rozwoju (Kamień Pomorski, Trzebiatów, Kołobrzeg) [Stanny i Rosner 2014]. Czwarty obszar tworzą pozostałe gminy, oddalone od pasa nadmorskiego oraz stolicy regionu, o relatywnie bardzo niskim, niskim lub średnim poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego, określane w literaturze jako monofunkcyjne popegeerowskie oparte na najemnym rolnictwie wielkoobszarowym. Charakteryzują się: niskim, na tle kraju i województwa, wykorzystaniem zasobów pracy, wysokim bezrobociem rejestrowanym oraz ukrytym (głównie gminy wiejskie Pomorza Środkowego), wyższą niż przeciętna liczbą długotrwale bezrobotnych i klientów pomocy społecznej, przez co są narażone na stosunkowo najwyższe ryzyko wykluczenia i marginalizacji [Stanny 2013, Stanny i Rosner 2014].

Ta bardzo syntetyczna charakterystyka pozwala określić województwo zachodniopomorskie jako wewnętrznie silnie zróżnicowane ze względu na poziom i struktury rozwoju społeczno-gospodarczego. Także kondycja ekonomiczna regionu jest oceniana jako znacznie słabsza niż innych w Polsce, a od lat poważnym problemem dla większości gmin jest wysokie bezrobocie. Jedynie największe miasta regionu, tj. Szczecin, Koszalin, Świnoujście oraz miasto i gmina Kołobrzeg, charakteryzują się niższym niż średnio dla całego kraju wskaźnikiem bezrobocia (rys. 1).

Analizując zmiany w średniorocznym poziomie wskaźnika bezrobocia w nadmorskich gminach wiejskich i miejsko-wiejskich zaobserwowano, że największe jego wartości przypadają, podobnie jak dla Polski i całego województwa, na lata 2001-2004. Prawdopodobnie włączenie w struktury rynku europejskiego zaowocowało odpływem siły roboczej na zagraniczne rynki pracy i spadkiem bezrobocia na rynkach lokalnych w latach kolejnych. Dokonane obliczenia pozwalają podzielić badane gminy na dwie względnie podobne grupy. Najwyższym średniorocznym natężeniem bezrobocia charakteryzowały się gminy wiejskie: Darłowo 17%, Postomino 16% i Będzino 15% oraz miejsko-wiejskie: Wolin 16% i Trzebiatów 15%, które odzwierciedlają sytuację panującą w regionie. W grupie o relatywnie najkorzystniejszej sytuacji były gminy wiejskie: Rewal 14%, Mielno 12%, Ustronie Morskie 11% i Kołobrzeg 10% oraz wiejsko-miejskie: Dziwnów 13% i Międzyzdroje 11%, które wykazują podobieństwo do sytuacji ogólnokrajowej.

Występujące duże zróżnicowanie przestrzenne ze względu na średnioroczne natężenie bezrobocia może wskazywać na nierównomierny rozwój tych obszarów. Analizując rozkład przestrzenny bezrobocia w gminach wiejskich i wiejsko-miejskich stwierdzono, że najkorzystniejsza sytuacja miała miejsce w gminach Międzyzdroje, Ustronie Morskie i Kołobrzeg, mających charakter gmin podmiejskich, silnie zurbanizowanych, o bardzo korzystnej strukturze społeczno-gospodarczej, czerpiących korzyści z renty położenia. Odmienne kształtowała się sytuacja w gminach: Postomino, Darłowo, Wolin, w których to natężenie bezrobocia było stosunkowo najwyższe. Poziom rozwoju tych gmin jest oceniany jako przeciętny, oparty także na ścieżce wielofunkcyjnej, ale zdominowany przez nowoczesne rolnictwo wielkoobszarowe, o niskiej dostępności przestrzennej i niezadowolającej aktywności społecznej mieszkańców [Stanny 2013]. Można zatem upatrywać przyczyny zróżnicowania w ocenie funkcji rolniczej.

Największe odchylenia w natężeniu bezrobocia wystąpiły w 2001 roku (aż o 15 p.p.) i w 2002 roku (o 14 p.p.) pomiędzy gminą Postomino i Międzyzdroje. Z każdym kolejnym rokiem, a zwłaszcza po 2005 roku obserwowano zmniejszający się dystans pomiędzy badanymi gminami. W 2007 roku był on najniższy w całym badanym okresie (pomiędzy gminą Wolin i Kołobrzeg) i pozostawał na zbliżonym poziomie do 2012 roku. Zmniejszające się dysproporcje należy ocenić pozytywnie i można przyjąć za jedną

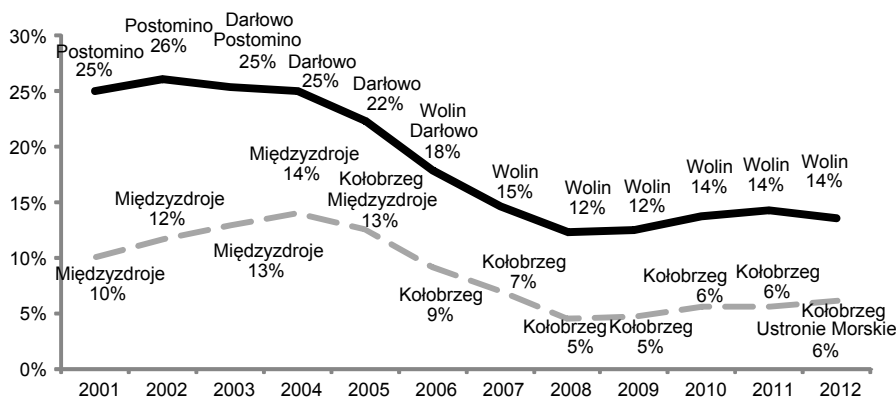

Rys. 1. Średnioroczne wskaźniki bezrobocia w latach 2001-2012, a – Polska i województwo zachodniopomorskie, b – gminy wiejskie i wiejsko-miejskie
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL, WUP Szczecin.

Fig. 1. Average annual unemployment rate in 2001-2012, a – Poland and Zachodniopomorskie voivodeship, b – rural and rural-urban districts
 Source: own elaboration based on GUS, BDL, WUP Szczecin.

z przesłanek przemawiających za zwiększaniem, chociaż powolnym, spójności terytorialnej badanych gmin (rys. 2).

Analiza średniorocznego natężenia bezrobocia w gminach miejskich (tj. Kołobrzeg, Darłowo, Świnoujście) wskazuje na słabsze jego występowanie niż w gminach typu wiejskiego. Zmiany w tych gminach miały charakter zmienny w czasie o tendencji spadkowej. Wyraźny wzrost bezrobocia obserwowano w początkowej fazie obserwacji (tj. od 2001 do 2003 roku), po czym w kolejnych latach siła zjawiska osłabła. Od 2008 roku obserwuje się odwrotny trend utrzymujący się praktycznie do końca badanego

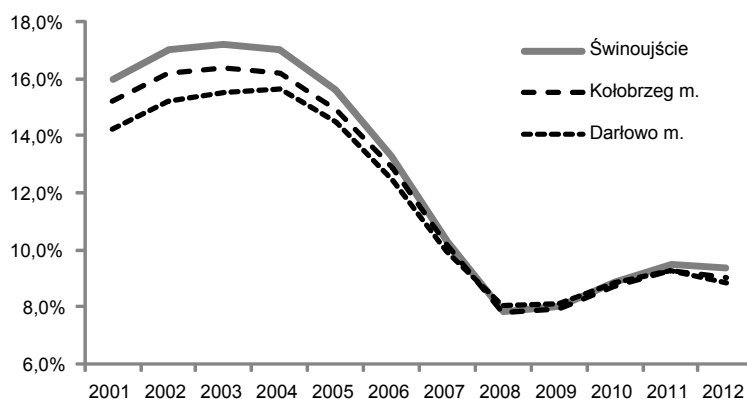

Rys. 2. Rozpiętość średniorocznego wskaźnika bezrobocia w gminach nadmorskich w latach 2001-2012

Źródło: opracowanie na podstawie własnych obliczeń.

Fig. 2. Range of the average unemployment rate in the coastal districts in 2001-2012
Source: own elaboration.

okresu. W początkowej fazie obserwacji najwyższym bezrobociem charakteryzowało się miasto Świnoujście, natomiast najniższym miasto Darłowo. Również w tym okresie widoczne było silniejsze zróżnicowanie pomiędzy badanymi miastami, tzn. największe natężenie bezrobocia występowało w Świnoujściu, a najmniejsze w Darłowie. Od końca 2012 roku przeciętny poziom bezrobocia we wszystkich trzech miastach kształtował się na zbliżonym poziomie i właściwie w całym badanym okresie nie zaobserwowano znaczących dysproporcji. W końcowej fazie obserwacji, tj. od 2011 roku, dysproporcje wydają się nieznacznie wzrastać (rys. 3).

Rys. 3. Średnioroczne wskaźniki bezrobocia w nadmorskich gminach miejskich w latach 2001-2012

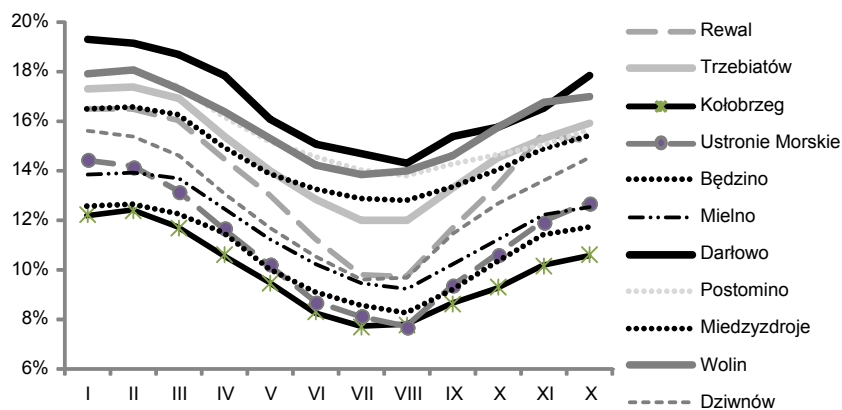
Źródło: opracowanie na podstawie własnych obliczeń.

Fig. 3. Average annual unemployment rate in the coastal urban districts in 2001-2012
Source: own elaboration.

Analiza danych empirycznych wskazuje, że zjawisko natężenia bezrobocia we wszystkich typach gmin zmieniało się w czasie. Oceniając te zmiany jako pozytywne, stwierdzono ich stały ujemny kierunek, a przebieg prawdopodobnie był uwarunkowany niekorzystną globalną sytuacją gospodarczą.

BADANIE SEZONOWOŚCI BEZROBOCIA W GMINACH NADMORSKICH

Analizowane lokalne wiejskie i wiejsko-miejskie rynki pracy charakteryzowały się zróżnicowanym średnim natężeniem bezrobocia w poszczególnych miesiącach. Jego najwyższe wartości zaobserwowano w miesiącach zimowych, tj. styczniu i lutym; najniższe zaś w miesiącach wakacyjnych, tj. lipcu i sierpniu. Stwierdzono także tendencję spadkową w okresie od marca do lipca, po czym od września aż do grudnia sytuacja przybrała kierunek odwrotny (rys. 4). Oceniając przestrzenne zróżnicowanie natężenia bezrobocia w ujęciu miesięcznym stwierdzono zdecydowanie najwyższe jego wartości w gminie Darłowo, zarówno w okresie letnim, jak i zimowym. Nieco niższe, ale i tak stosunkowo wysokie, zaobserwowano w gminach Postomino i Wolin. Najkorzystniejsza sytuacja miała miejsce w gminach Kołobrzeg i Międzyzdroje we wszystkich miesiącach każdego badanego roku.

Rys. 4. Średniomiesięczne natężenie bezrobocia w wiejskich i wiejsko-wiejskich gminach nadmorskich województwa zachodniopomorskiego w latach 2001-2012

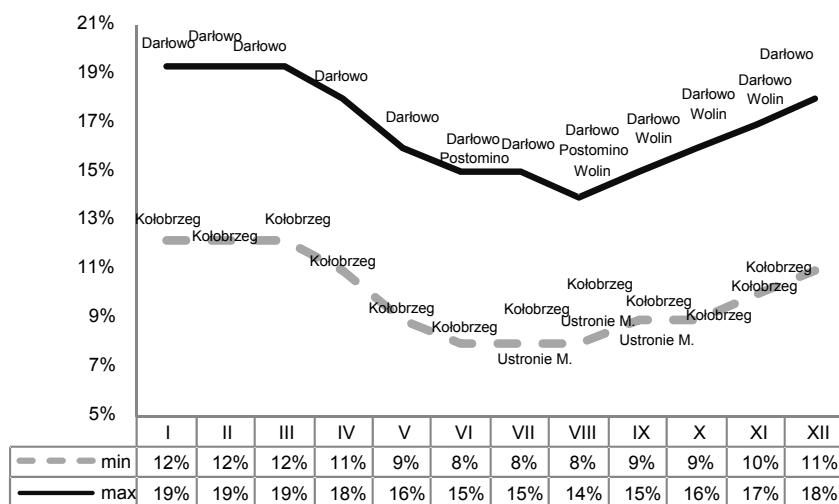
Źródło: opracowanie własne.

Fig. 4. Average unemployment rate in the coastal districts in 2001-2012

Source: own elaboration.

Stwierdzono także, że pomiędzy badanymi gminami występują znaczne dysproporcje w sile zjawiska (rys. 5). Rozpiętość średniomiesięcznego bezrobocia szacowana dla gmin o najwyższym (wiejska Darłowo/wiejsko-miejska Wolin) i najniższym (wiejska Kołobrzeg/wiejska Ustronie Morskie) poziomie w całym badanym okresie w zasadzie kształtowała się na podobnym poziomie oscylując pomiędzy 6 a 7 p.p., pomimo widocznych wahań w kolejnych miesiącach (tj. spadku w miesiącach letnich i wzroście

w jesienno-zimowych). Zarówno rozkład przestrzenny średnich miesięcznych, jak i średniorocznych wartości bezrobocia wskazuje, że ludność zamieszkująca tzw. obszary popegeerowskie (tu gmina Wolin, Darłowo) w większym stopniu jest obciążona ciężarem bezrobocia w porównaniu z ludnością gmin silnie zurbanizowanych, stanowiących strefę podmiejską lokalnych miast. Słaba dostępność komunikacyjna oraz wydłużony czas dojazdu do najbliższych lokalnych centrów rozwojowych sprawia, iż obszary te mają charakter peryferyjny o niezadawalającej (niskiej) atrakcyjności rynku pracy.

Rys. 5. Dysproporcje w poziomie średniomiesięcznego wskaźnika bezrobocia w wiejskich i wiejsko-miejskich gminach nadmorskich w latach 2001-2012

Źródło: opracowanie własne.

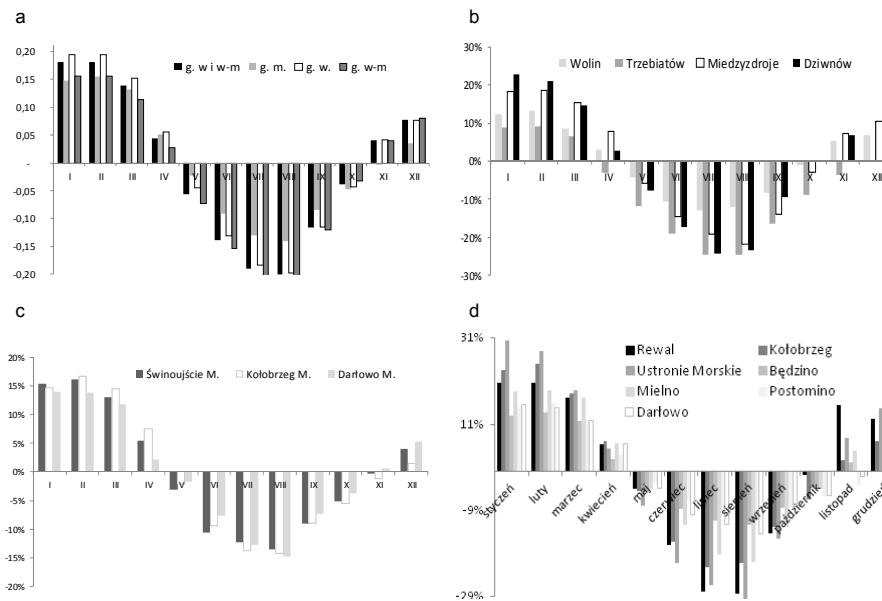
Fig. 5. Disparities in the average monthly unemployment rate in rural and rural-urban coastal districts in 2001-2012

Source: own elaboration.

Lokalne rynki pracy wykazują zróżnicowanie pod względem występowania zjawiska sezonowości bezrobocia. Spośród trzech badanych typów gmin wyraźnie większą sezonowością charakteryzują się gminy wiejskie. Okazuje się także, że w gminach wiejskich, takich jak: Kołobrzeg, Ustronie Morskie, Mielno, o stosunkowo najniższym natężeniu bezrobocia, występuje relatywnie najsilniejsza sezonowość bezrobocia. Podobną prawidłowość zaobserwowano w gminach wiejsko-miejskich i miejskich.

Badane gminy różnią się pod względem głębokości amplitudy wahań sezonowego bezrobocia oraz zmiany jego stopnia nasilenia w czasie. Wśród gmin wiejskich silniejszymi przyrostami oraz spadkami sezonowego bezrobocia reagowały gminy zurbanizowane (Ustronie Morskie, Mielno, Kołobrzeg), słabiej natomiast reagowały gminy o charakterze rolniczym. Spadek sezonowości bezrobocia był widoczny w okresie wiosenno-zimowym, jednak w gminach typu rolniczego (Postomino, Darłowo) trwał on o miesiąc dłużej.

Rys. 6. Wskaźnik sezonowości za lata 2001-2012 w ujęciu miesięcznym: a – gminy wiejskie, miejskie i wiejsko-miejskie, b – gminy wiejsko-miejskie, c – gminy miejskie, d – gminy wiejskie

Źródło: opracowanie własne.

Fig. 6. Seasonality in the coastal districts in the period January 2001-December 2012 on a monthly basis: a – rural, urban and rural-urban districts, b – rural-urban districts, c – urban districts, d – rural districts
Source: own elaboration.

Podobną reakcję zaobserwowano wśród gmin wiejsko-miejskich. Gminy Dziwnów i Międzyzdroje (a więc te typu silnie zurbanizowanego) wykazywały większy przyrost sezonowego bezrobocia w okresie zimowym oraz większy jego spadek w okresie letnim. Zmiany sezonowości w kolejnych miesiącach przebiegały podobnie jak w gminach wiejskich, z wyjątkiem gminy wiejsko-miejskiej Trzebiatów, w której spadek sezonowości obserwowano wcześniej niż pozostałych gminach i utrzymywał się on dłużej. Ponadto rynek pracy w tej gminie, odmiennie niż w pozostałych (wiejskich i wiejsko-miejskich gminach), wykazywał silniejszy spadek sezonowego bezrobocia w okresie letnim aniżeli jego przyrost w okresie zimowym.

Reakcja gmin typu miejskiego na zmiany sezonowości bezrobocia w poszczególnych miesiącach odpowiada tym opisanym dla gmin wiejskich i wiejsko-miejskich, z podkreśleniem, że spadek sezonowości trwał dłużej. Zaobserwowano, że przyrosty sezonowości są najsilniejsze w lutym, przy czym w okresie jesiennym silniej reagowały rynki w Świnoujściu i Darłowie.

PODSUMOWANIE

W oparciu o zaprezentowane wyniki analizy empirycznej należy stwierdzić, iż zjawisko bezrobocia w badanych gminach nadmorskich wykazuje duże zróżnicowanie w czasie i przestrzeni. Większe jego natężenie jest widoczne na obszarach oddalonych od lokalnych ośrodków centralnych (tj. miasta Kołobrzeg, Darłowo, Świnoujście), głównie w gminach wiejskich. Upatruje się ponadto związku pomiędzy poziomem bezrobocia a strukturą funkcjonalną badanych gmin, ze wskazaniem, iż przyczyna nadmiernego bezrobocia może wynikać z dominującej w danej gminie funkcji rolniczej oraz towarzyszącej niskiej dostępności przestrzennej (głównie gminy w. Postomino, Wolin, Darłowo). Analiza zmian natężenia bezrobocia w czasie nie wykazała istotnych różnic pomiędzy typami badanych gmin. Zarówno gminy typu wiejskiego, miejskiego, jak i mieszanego odzwierciedlały podobną jednokierunkową spadkową tendencję bezrobocia w czasie, odpowiadającą tendencjom ogólnokrajowym.

Analiza sezonowości bezrobocia pozwoliła przyjąć następujące stwierdzenia, że wszystkie badane gminy bez względu na lokalizację i odległość od najbliższego ośrodka miejskiego charakteryzowały się istotną wrażliwością na zmiany sezonowości. Inaczej jednak reagowały rynki w gminach wiejskich a inaczej w gminach, w których występuje miasto jako lokalne centrum rozwoju. Gminy charakteryzujące się wysokim natężeniem bezrobocia wykazały mniejszą wrażliwość na wahania sezonowe, aniżeli gminy o mniejszym bezrobociu. Zatem występowanie wysokiego bezrobocia nie implikuje w rzeczywistości wysokiej jego sezonowości.

Wychwycono różnice pomiędzy lokalnymi rynkami pracy w wysokości sezonowych wahań bezrobocia ze względu na wielkość amplitudy wahań sezonowości bezrobocia. Płytsze wahania występowały w gminach silnie zurbanizowanych, silniej reagowały gminy o istotnym udziale rolnictwa, głównie wielkoobszarowego. Mniejsze znaczenie w ocenie wahań sezonowości wydaje się mieć podział gmin w oparciu o kryterium administracyjne. W ujęciu sumarycznym spośród badanych typów gmin najwyższą wrażliwością na wahania sezonowości charakteryzowały się gminy wiejskie, najmniejszą miejskie.

Otrzymane wyniki potwierdzają przypuszczenia autorów o stosunkowo dużej wrażliwości badanych rynków na sezonowe zmiany bezrobocia, co może być determinowane zarówno turystycznym charakterem badanych gmin, jak i dostępnością przestrzenną czy atrakcyjnością położenia danej gminy. Wśród czynników wpływających na sezonowość bezrobocia wskazuje się strukturę agrarną (rolnictwo wielkoobszarowe lub rozdrobnione), poziom rozwoju funkcji pozarolniczych i formy zatrudnienia (najemne, przedsiębiorczość własna).

LITERATURA

- Allcock J.B., 1989. Seasonality. W: *Tourism Marketing and Management Handbook*. Red. S.F. Witt, L. Moutinho. Prentice Hall, London, 387-392.
- Ball R.M., 1989. Some aspects of tourism, seasonality and local labour market. *Area* 21, 1, 35-45.
- Bertola G., 2000. Labour Markets in the European Union. IFO Studien 46, 99-122.
- Blanchard O.J., Katz L.F., 1992. Regional evolutions. *Brook. Pap. Econ. Act.* 1, 1-61.

- Butler R., 1994. Seasonality in tourism: Issues and problems. W: *Tourism: The State of Art*. Red. A.V. Seaton. John Wiley and Sons, Chichester, 332-339.
- Decressing J., Fatàs A., 1995. Regional Labor Market Dynamics in Europe. *Eur. Econ. Rev.* 3, 1627-1655.
- Drakatos C., 1987. Seasonal Concentration of Tourism in Greece. *Ann. Tourism Res.* 14, 4, 582-586.
- Flognfeldt T., 2001. Long-term positive adjustments to seasonality: Consequences of summer tourism in the Jotunheimen area, Norway. W: *Seasonality in tourism*. Red. T. Baum, S. Lundtorp. Pergamon, Amsterdam, 109-117.
- Getz D., Nilsson P.A., 2004. Responses of family businesses to extreme seasonality in demand: The case of Bornholm, Denmark. *Tourism Management* 25, 1, 17-30.
- Grady P., Kapsalis C., 2002. The approach to seasonal employment in the nordic countries: a comparison with Canada, Applied Research Branch Strategic Policy. Human Resources Development Canada. Final Report. Quebec. <http://www.global-economics.ca/nordic.unemp.pdf>.
- Higham J., Hinch T., 2002. Tourism, sport and seasons: The challenges and potential of overcoming seasonality in the sport and tourism sectors. *Tourism Manage.* 23, 2.
- Józwiak J., 1998. *Statystyka od podstaw*. PWE, Warszawa.
- Koenig N., Bischoff E.E., 2004. Analyzing seasonality in Welsh room occupancy rates. *Ann. Tourism Res.* 31, 2, 374-392.
- Kolomietis, 1999. Seasonality in tourism employment case: Grecotel Kos Imperial, Kos, Greece. W: *Responses to seasonality: The experiences of peripheral destinations*. Red. T. Baum, L. Hagen. *J. Tour. Res.* 1, 4, 299-312.
- Lim C., McAleer M., 2001. Monthly seasonal variations. Asian tourism to Australia. *Ann. Tourism Res.* 28, 1.
- Mathieson A., Wall G., 1982. *Tourism: Economic, Physical and Social Impacts*. Longman, London.
- Murphy P.E., 1985. *Tourism: A Community Approach*. Methuen, London.
- Obstfeld M., Peri G., 1998. Regional non-adjustment and fiscal policy. *Econ. P.*, Aprile, 205-247.
- Pearce D.G., 1989. *Tourist Development*. Longman, New York.
- Sezer H., Harrison H., 1994. *Tourism in Greece and Turkey: An economic view for planners*. W: *Tourism: The State of Art*. Red. A.V. Seaton. John Wiley and Sons, Chichester, 74-84.
- Stanny M., 2013. *Przestrzenne zróżnicowanie obszarów wiejskich w Polsce*. IRWIR PAN, Warszawa.
- Stanny M., Rosner A., 2014. *Monitoring Obszarów Wiejskich. Etap I*. IRWIR PAN, FEFRWP, Warszawa.
- Tsitouras A.K., 1998. *The Seasonality of Tourism in Greece and the competitive Countries*. Research Institute for Tourism, Athens.

SPATIAL DIFFERENTIATION OF THE SEASONAL UNEMPLOYMENT. AN EXAMPLE OF COASTAL DISTRICTS OF ZACHODNIOPOMORSKIE VOIVODESHIP IN POLAND

Summary. The main aim of this article is to analyse and assess spatial diversity and seasonality of unemployment rate on labour market in selected seaside districts (rural, urban and rural-urban) in the Zachodniopomorskie voivodeship in Poland. The following thesis was formulated: the location of the examined districts in the coastal zone determines their nature tourism and similar behaviour in the observed seasonal unemployment changes. Seasonal changes of the monthly unemployment rate were studied in the period 2001-2012. Data from the Central Statistical Office, Regional Data Bank and the Regional La-

bour Office in Szczecin were used in research process. The results confirm the authors' assumptions about a relatively high sensitivity of the surveyed markets to seasonal changes, which is determined by the tourist nature of the area of the surveyed districts. There is no reason to assess that all the coastal districts react in a similar way. It has been observed that rural markets are more sensitive to seasonal unemployment changes in relation to the urban markets.

Key words: seasonality, unemployment, coastal gminas, spatial differentiation

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 14.10.2014

Do cytowania – For citation: Klonowska-Matynia M., Radlińska K., 2014. Przestrzenne zróżnicowanie sezonowości bezrobocia. Przykład gmin nadmorskich województwa zachodniopomorskiego w Polsce. J. Agribus. Rural Dev. 4(34), 79-90.